

УДК 332.1:338.48:663.2
DOI 10.15673/ie.v18i2.3583

Добрянська Н.А.

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри туристичного бізнесу і рекреації
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: n.a.dobrianska@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0826-8840>

Крупіца І.В.

доктор економічних наук, професор
кафедра туристичного бізнесу і рекреації
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: krupichka@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1438-5039>

Лебедєва В.В.

доктор економічних наук, професор
кафедра туристичного бізнесу і рекреації
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: veralebedeva@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8127-4860>

Саркісян Г.О.

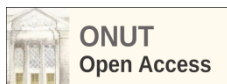
доктор економічних наук, професор
кафедра туристичного бізнесу і рекреації
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: anutasark@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7362-3637>

МОДЕЛЮВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ ВИННОЇ РЕКРЕАЦІЇ ЯК ТУРИСТИЧНОЇ АТРАКЦІЇ З УРАХУВАННЯМ БЕЗПЕКОВИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ІНФРАСТРУКТУРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ: МЕТОДОЛОГІЧНЕ ТА НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглянуто підходи до моделювання рекреаційних комплексів винної рекреації як туристичних атракцій з урахуванням безпекових обмежень та інфраструктурних можливостей. Сучасна винна локація трактується не лише як місце дегустації або продажу продукції, а як багатокомпонентний рекреаційний простір, у якому поєднуються природно-територіальні ресурси, виноробний процес, гастрономічні практики, екскурсії, подієві формати, сервіс, логістика, безпека та управлінська координація. Актуальність дослідження зумовлена нерівномірним розвитком винної рекреації в Україні, коли окремі виноробні мають значний атракційний потенціал, але не завжди володіють достатньою інфраструктурною й безпековою спроможністю для формування цілісного туристичного продукту.

Запропоновано розглядати такий комплекс як територіально й функціонально організовану систему, ядром якої є виноробний об'єкт, а повноту рекреаційного досвіду забезпечують сервісні, транспортні, інформаційні, подієві, партнерські та безпеково-інфраструктурні елементи. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні моделі, що охоплює шість взаємопов'язаних підсистем: теруарну, виробничо-екскурсійну, сервісно-рекреаційну, підтримувальну інфраструктурну, безпекову та управлінсько-аналітичну. Доведено, що їх взаємодія забезпечує перехід від фрагментарного розвитку винної локації до формування повноцінної туристичної атракції. Обґрунтовано, що безпекові обмеження та інфраструктурні можливості впливають на просторову організацію об'єкта, формат туристичного продукту, сценарії прийому відвідувачів і вибір партнерської моделі розвитку.

Ключові слова: винна рекреація; рекреаційний комплекс; винний туризм; туристична інфраструктура; безпека туризму; еногастрономічний туризм

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розвиток винної рекреації в Україні відбувається в умовах одночасної дії кількох груп чинників. З одного боку, у науковому й практичному дискурсі посилюється увага до винного туризму як форми спеціалізованого відпочинку, що поєднує дегустаційний, пізнавальний, гастрономічний, подієвий та ландшафтно-рекреаційний компоненти [1; 2; 3]. З іншого боку, українські території суттєво різняться за щільністю

туристичної інфраструктури, транспортною доступністю, сервісною готовністю та рівнем безпекової організації простору для прийому відвідувачів [4; 5; 6; 7].

Практична проблема полягає в тому, що багато українських виноробень і суміжних рекреаційних об'єктів розвиваються фрагментарно: окремо формуються дегустаційні послуги, окремо – гастрономічні пропозиції, окремо – подієві активності та засоби безпечного супроводу відвідувача. У результаті втрачається системність туристичного продукту,

знижується тривалість перебування відвідувача, ускладнюється маршрутизація та посилюються ризики, пов'язані з доступом, інформуванням і перебуванням туриста на локації.

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Українські дослідники сформулювали важливу основу для осмислення винного туризму та винної рекреації. А. П. Зарічняк і Г. В. Островська узагальнили дефініційні підходи до винного туризму, виокремивши його базові компоненти та міжгалузеву природу [1]. С. Г. Нездоймінов розглянув локальний кластер винного туризму як чинник територіального розвитку й акцентував на ролі мережевої взаємодії учасників [2]. Н. Кудла та Ю. Миронов запропонували методикку оцінювання привабливості об'єктів винного туризму, у якій ключовими є три блоки: туристичні ресурси, інфраструктура та комунікаційна доступність [8]. Для теми даної статті особливо важливо, що саме інфраструктура та доступність у цій логіці виступають не фоном, а безпосередніми параметрами туристичної цінності об'єкта.

Подальший розвиток теми відображений у працях, де увага зміщується до поведінки споживача, регіональної інфраструктури та управлінських рішень. М. Г. Брайко й О. О. Голубьонкова на основі опитувань та структурованих інтерв'ю для проекту «винні шляхи Причорномор'я України» показали, що турист для вибору виноробні оцінює не лише сам продукт, а й пейзаж, сучасне обладнання, наявність музеїв, культурних центрів та екскурсійного супроводу [9]. Т. Калина та Є. Рудніченко підкреслили значний потенціал Одеської області для еногастрономічного туризму, але водночас вказали на необхідність комплексного підходу до його розвитку [3]. Н. Нагурна та Ю. Куриленко розглянули ринок виноробства як інфраструктурну основу для винного туризму та звернули увагу на зростання ролі крафтових виробників, локального бренду та прямого контакту з відвідувачем [4]. С. Галасюк, порівнюючи досвід Молдови та України, окреслила проблеми української інфраструктури винного туризму, пов'язані з державною підтримкою, нормативним середовищем, маркетинговим просуванням та наслідками війни [5]. В. Любченко і В. Каленська проаналізували сучасний стан винного туризму в Україні, просторову локалізацію виноробень та ступінь їх цифрової присутності [10]. Окремо В. Любченко дослідила поведінку споживача у винному туризмі та показала, що емоційні враження, організація візиту, сервіс і цінове сприйняття формують повторний намір відвідування [11].

Зарубіжні праці дають можливість точніше осмислити структурні та безпекові аспекти. У класичних роботах Дж. Карлсена та Д. Гетца, Г. Брауна доведено, що успішність винних дестинацій залежить від поєднання винного продукту з ширшим культурним і рекреаційним середовищем [12; 13]. Е. Т. Берд із співавторами показали, що на повторні візити суттєво впливають не лише базові, а й супровідні сервіси [14]. Праці Р. Б. Кожухівської та С. В. Тимчук, І. Р.

Данчевської, а також огляд А. Токер і О. Емір дозволяють розглядати безпеку як невід'ємну умову функціонування туристичних і рекреаційних систем, що впливає на довіру туриста, готовність до відвідування та організацію сервісного середовища [6; 7; 15].

Попри наявність змістовного наукового доробку, у вітчизняній літературі поки недостатньо представлені роботи, що розглядали б рекреаційний комплекс винної рекреації як цілісну модель, де безпекові обмеження та інфраструктурні можливості аналізуються в єдиній системі. Саме ця лакуна і зумовлює актуальність дослідження.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є розроблення структурно-функціональної моделі рекреаційного комплексу винної рекреації, яка враховує безпекові обмеження території та інфраструктурні можливості у формуванні, організації та розвитку рекреаційного продукту.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Вихідним положенням дослідження є розуміння рекреаційного комплексу винної рекреації як територіально та функціонально організованої системи, у межах якої виноробний об'єкт або група об'єктів виступає ядром рекреаційної взаємодії, а суміжні сервісні, транспортні, інформаційні, подієві та безпеково-інфраструктурні елементи забезпечують повноту споживчого досвіду. Такий підхід дає змогу перейти від вузького трактування виноробні як місця дегустації до розуміння її як ядра поліфункціонального рекреаційного середовища.

Під безпековими обмеженнями у даному дослідженні розуміються ризики, що можуть ускладнювати доступ, перебування і пересування відвідувача в межах винної локації або маршруту, а також організаційна неготовність об'єкта до превентивних дій, інформування та реагування. Інфраструктурні можливості охоплюють наявні або потенційно доступні транспортні, сервісні, просторові й партнерські ресурси території, які дають змогу компенсувати частину обмежень і забезпечити стійкість рекреаційного продукту. У цьому сенсі саме поєднання безпекового підходу та інфраструктурного потенціалу визначає вибір моделі розвитку комплексу. Систематизацію типових безпекових обмежень, інфраструктурних можливостей та відповідних форматів моделювання подано в табл. 1.

Вищенаведене підтверджує, що вибір моделі розвитку комплексу визначається не окремими елементами середовища, а характером їх взаємодії. Саме тому наступним етапом дослідження є узагальнення виявлених зв'язків у формі структурно-функціональної архітектури, яка відображає поєднання базових, сервісних, просторових і партнерських компонентів рекреаційного комплексу. Структурно-функціональну архітектуру рекреаційного комплексу винної рекреації подано на рис. 1, де ядром комплексу є виноробня.

Таблиця 1

**Безпекові обмеження, інфраструктурні можливості та модельні рішення
у винній рекреації***

Безпекове обмеження	Прояв	Інфраструктурна можливість	Модельне рішення
Транспортна доступність в умовах підвищеного ризику	Складний доїзд, нечітка маршрутизація, обмеженість безпечних під'їздів і зон очікування	Альтернативні маршрути, партнерські трансфери, позначені під'їзди, локальна навігація	Маршрутно-кластерна або партнерська модель з фіксованими сценаріями відвідування
Обмежена місткість безпечного перебування	Неможливість одночасно приймати великі групи без перевантаження сервісів і простору	Партнерські засоби розміщення, заклади харчування, відкриті простори, резервні локації	Модульна модель із розосередженням функцій між кількома об'єктами
Нерівномірна готовність персоналу до безпекових дій	Висока якість продукту не супроводжується єдиним алгоритмом інструктажу та реагування	Наявність локальних служб, медичних пунктів, контактів екстреної допомоги, інструкцій	Поетапна модель розвитку сервісів з обов'язковим безпековим ядром
Інформаційна невизначеність для відвідувача	Турист не отримує завчасно правил перебування, умов доступу та поведінки на локації	Маркування території, інформаційні стенди, вказівники, карти території, точки інформування	Регламентований сценарій візиту з обов'язковим інформуванням відвідувача
Сезонні та подієві пікові навантаження	Скупчення людей, перевантаження парковок, нерівномірне навантаження на персонал і сервіс	Розосереджені зони активностей, резервні майданчики, партнерські локації маршруту	Подійно-модульна модель із розведенням потоків у просторі й часі

*Джерело: сформовано автором на основі [3–11; 14–15]

Рис. 1. Структурно-функціональна модель рекреаційного комплексу винної рекреації*

*Джерело: сформовано автором на основі [2–3; 5–11; 15]

Запропонована модель передбачає шість взаємопов'язаних підсистем, кожна з яких виконує окрему функцію, але водночас формує цілісну логіку функціонування рекреаційного комплексу винної рекреації. Першою є теруарна підсистема, яка становить природно-просторову, культурно-ідентифікаційну основу комплексу, а також охоплює виноградно-

сировинну базу, природно-кліматичні умови території, особливості ландшафту, ґрунтів, локальні сорти винограду, історію виноробних практик, а також культурні традиції, що формують унікальний образ локації. Саме ця підсистема визначає автентичність рекреаційного продукту, його територіальну прив'язку, диференціацію від інших винних об'єктів і потенціал

для позиціонування на туристичному ринку. У межах цієї підсистеми формується не лише матеріальна основа винної рекреації, а й символічний зміст комплексу, який сприймається відвідувачем через пейзаж, атмосферу місця, локальну гастрономію, історичні сюжети та унікальність винного середовища.

Другою виступає виробничо-екскурсійна підсистема, яка трансформує власне виноробне виробництво у пізнавальний, демонстраційний і туристично-привабливий продукт. Її зміст полягає в організації екскурсій виноградниками, виробничими приміщеннями, дегустаційними залами, музейними або експозиційними зонами, де турист має змогу простежити повний цикл створення вина — від вирощування винограду до розливу готової продукції. Важливо, що ця підсистема не зводиться лише до демонстрації технологічних процесів, а включає їх інтерпретацію через доступний для відвідувача наратив, професійний супровід, візуалізацію виробничих етапів, адаптацію маршруту до різних категорій аудиторії та поєднання виробничого змісту з емоційним досвідом споживання. Саме завдяки цій підсистемі виноробство перестає бути лише господарською діяльністю і набуває статусу туристичної атракції.

Третю позицію займає сервісно-рекреаційна підсистема, що забезпечує комплексність вражень від перебування на локації та розширює межі базового дегустаційного досвіду. До неї належать послуги гастрономічного супроводу, дегустаційні програми, тематичні події, фестивальні формати, майстер-класи, простори для відпочинку, прогулянок, фотолокацій, короткотривалого або тривалішого перебування. Її значення полягає в тому, що саме вона формує рекреаційну цінність комплексу як місця відпочинку, емоційного відновлення, соціальної взаємодії та культурного дозвілля. У межах цієї підсистеми винна локація перетворюється на багатофункціональний простір, де поєднуються гастрономія, пізнання, естетичне сприйняття території, участь у подіях і дозвілєва активність. Від рівня розвитку цієї підсистеми залежить тривалість перебування туриста, його задоволеність, ймовірність повторного візиту та формування позитивного іміджу комплексу.

Четвертою є підтримувальна інфраструктурна підсистема, що забезпечує функціональну спроможність комплексу та умови його доступності, тобто охоплює транспортну досяжність, під'їзні шляхи, паркування, внутрішню навігацію, санітарно-побутові зони, засоби розміщення, заклади харчування, технічні та комунікаційні елементи, а також просторову організацію території. Її роль полягає в тому, що саме вона створює матеріальні передумови для прийому відвідувачів, регулює потоки, забезпечує комфортність перебування та дозволяє інтегрувати

окремі функціональні блоки комплексу в єдину логістично узгоджену систему. Якщо теруарна підсистема відповідає за унікальність, а сервісно-рекреаційна — за наповненість вражень, то підтримувальна інфраструктурна підсистема визначає практичну можливість реалізації цих переваг у стабільному режимі.

П'ятою є безпекова підсистема, яка набуває ключового значення в умовах підвищеної уваги до захищеності туриста, передбачуваності маршруту та готовності об'єкта до позаштатних ситуацій. Вона включає систему превентивних заходів, правила перебування на території, інструктаж персоналу й відвідувачів, маршрути евакуації та реагування, інформаційне попередження, контроль безпечного пересування, взаємодію з медичними, рятувальними та іншими локальними службами. У структурі моделі ця підсистема виконує не допоміжну, а системоутворювальну функцію, оскільки безпека визначає можливість повноцінного використання як ресурсно-просторового потенціалу, так і сервісно-рекреаційних можливостей комплексу. Її присутність забезпечує не лише фізичну безпеку, а й психологічне відчуття впорядкованості, контрольованості та довіри до локації, що є особливо важливим для організованих груп, сімейного туризму та подієвих форматів відвідування.

Шостою виступає управлінсько-аналітична підсистема, яка об'єднує всі попередні складові в єдину координаційну рамку. Вона передбачає планування розвитку комплексу, узгодження дій між партнерами, стандартизацію сервісних процедур, моніторинг потоків відвідувачів, збір та аналіз інформації про попит, оцінювання задоволеності клієнтів, виявлення слабких місць та коригування управлінських рішень. Саме ця підсистема забезпечує адаптивність моделі до змін зовнішнього середовища, дозволяє визначати пріоритети розвитку, управляти якістю послуг і підтримувати баланс між рекреаційною привабливістю, інфраструктурною спроможністю та безпековими вимогами. У її межах формується механізм прийняття рішень, який спирається не лише на інтуїтивне бачення розвитку комплексу, а й на аналітичні дані, партнерську взаємодію та оцінювання ефективності функціонування окремих елементів системи.

Описані підсистеми відображають структурну логіку побудови рекреаційного комплексу винної рекреації, однак для практичного застосування моделі важливо не лише окреслити їх функціональне призначення, а й визначити параметри, за якими може оцінюватися їх спроможність на етапі проєктування, впровадження та подальшого розвитку. Саме тому наступним кроком є формування системи індикаторів, яка дає змогу пов'язати зміст кожної підсистеми з конкретними ознаками її наявності, рівня розвитку та управлінського значення (табл. 2).

Таблиця 2

Система індикаторів для оцінювання спроможності рекреаційного комплексу винної рекреації*

Підсистема	Зміст	Індикатори	Управлінське значення
Теруарна	Унікальність ландшафту, виноградної сировини, історії та локальної ідентичності	Паспорт локації, опис теруару, історія бренду	Позиціонування об'єкта та тематика інтерпретації
Виробничо-екскурсійна	Наявність маршрутів показу виробництва, дегустаційних сценаріїв, інтерпретаційних елементів	Кількість форматів екскурсій і дегустацій, тривалість програм	Формування ядра візиту та його варіативності
Сервісно-рекреаційна	Гастрономія, дозволя, події, простори відпочинку, партнерські сервіси	Кількість додаткових активностей, подієвий календар, партнерські продукти	Подовження перебування та збільшення цінності досвіду
Підтримувальна інфраструктурна	Доступність, логістика, санітарно-побутові умови, розміщення, просторова організація	Час доїзду, стан під'їзду, наявність парковки, партнерське розміщення	Вибір масштабу комплексу та партнерської конфігурації
Безпекова	Превентивні заходи, інструктаж, правила перебування, маршрути реагування та евакуації	Наявність інструкцій, позначених безпечних зон, контактів екстрених служб, сценаріїв реагування	Зниження ризиків, підвищення довіри відвідувача та керованості середовища
Управлінсько-аналітична	Координація партнерів, стандарти сервісу, збір даних, оцінювання ефективності	Повторні візити, канали залучення, сезонність, структура попиту	Прийняття рішень щодо розвитку, маркетингу й інвестицій

*Джерело: сформовано автором на основі [1-3; 6-15]

Наведена в табл. 2 система індикаторів має не лише описове, а й операціоналізуюче значення, оскільки переводить запропоновану структурно-функціональну модель рекреаційного комплексу винної рекреації з концептуального рівня на рівень прикладної діагностики та управлінського використання. Її наукова цінність полягає в тому, що кожна підсистема набуває вимірюваного змісту через сукупність параметрів, які дають змогу ідентифікувати ступінь сформованості комплексу, виявити його функціональні диспропорції та визначити критичні точки, що стримують розвиток. У такому підході принципово важливим є те, що оцінювання спроможності об'єкта здійснюється не за окремими ізольованими характеристиками, а через взаємопов'язану систему ресурсних, сервісних, інфраструктурних, безпекових та управлінських показників, які в сукупності формують цілісний профіль його функціонування.

На відміну від спрощених підходів, у межах яких винна локація розглядається переважно як місце дегустації або продажу продукції, запропонована система індикаторів дозволяє трактувати рекреаційний комплекс як багатокomпонентну територіально організовану систему, де конкурентоспроможність визначається не лише якістю винного продукту, а передусім здатністю інтегрувати унікальність теруару, варіативність візиту, комфорт перебування, інфраструктурну доступність, безпекову передбачуваність та управлінську адаптивність. Саме така логіка оцінювання створює підґрунтя для переходу від інтуїтивного або фрагментарного розвитку локацій до науково

обґрунтованого моделювання, заснованого на виявленні сильних і слабких сторін об'єкта, зіставленні його наявного стану з цільовою моделлю та подальшому коригуванні траєкторії розвитку. У прикладному вимірі запропонована система індикаторів дає можливість використовувати її як аналітичний інструмент для порівняння окремих локацій, вибору пріоритетів інвестування, обґрунтування партнерської конфігурації комплексу, визначення допустимого навантаження на простір і сервіс, а також для моніторингу ефективності вже впроваджених рішень. Водночас у методологічному аспекті вона формує основу для побудови інтегрального профілю спроможності рекреаційного комплексу винної рекреації, у якому кожна підсистема виконує роль не автономного елемента, а складової загальної архітектури стійкості, керованості та ринкової привабливості. Її застосування не обмежується фіксацією поточного стану окремої винної локації, а дозволяє здійснювати структурну верифікацію рекреаційного комплексу як територіально організованої системи, виявляти ступінь узгодженості між її підсистемами та встановлювати, якою мірою теруарна основа, сервісно-рекреаційне наповнення, інфраструктурна забезпеченість, безпекова впорядкованість і управлінсько-аналітична спроможність утворюють цілісну архітектуру туристичної атракції, що дозволяє розглядати модель не лише як описову конструкцію, а як методичний засіб формалізації складного об'єкта, придатний для подальшого ранжування, типологізації та сценарного моделювання.

З огляду на це, сфера застосування моделі охоплює кілька взаємопов'язаних рівнів. На рівні окремого об'єкта вона може використовуватися для ідентифікації структурних дефіцитів, визначення меж функціональної спроможності та обґрунтування пріоритетів розвитку. На рівні локальних і міжлокальних об'єднань модель придатна для конструювання кластерних та маршрутних конфігурацій, у яких відсутність або недостатність окремих елементів на одній локації компенсується ресурсами партнерського середовища. На рівні територіального управління її можна застосовувати для просторового зіставлення об'єктів, відбору перспективних вузлів винної рекреації, визначення пріоритетів інфраструктурного втручання, а також для вбудовування винно-рекреаційних комплексів у ширші стратегії розвитку туристичних дестинацій. У такий спосіб модель набуває значення універсальної методологічної рамки, що забезпечує перехід від емпірично-фрагментарного опису винної рекреації до системного аналізу її просторової організації, функціональної логіки та управлінської відтворюваності.

При цьому її науково-прикладний потенціал визначається можливістю використання як у синхронному, так і в діахронному аналізі. У синхронному вимірі модель дає змогу порівнювати різні рекреаційні комплекси за ступенем сформованості їхніх підсистем та рівнем інтеграції атракційних, інфраструктурних і безпекових характеристик. У діахронному вимірі вона може бути використана для відстеження

динаміки розвитку об'єкта, оцінювання ефективності управлінських рішень, виявлення змін у структурі попиту, сервісній конфігурації, партнерській мережі та режимах функціонування простору.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході дослідження встановлено, що рекреаційний комплекс винної рекреації доцільно розглядати як цілісну туристичну атракцію, у межах якої поєднуються природно-територіальні ресурси, виноробний компонент, сервіс, інфраструктура, безпека та управління. Запропонована модель і система індикаторів дають змогу оцінювати такі об'єкти не фрагментарно, а комплексно, з урахуванням їхньої реальної спроможності до прийому відвідувачів і подальшого розвитку. Важливо, що безпекові обмеження та інфраструктурні можливості впливають не лише на умови функціонування комплексу, а й на саму логіку його організації, зміст туристичного продукту та формат взаємодії з відвідувачем. Практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що модель може бути використана для аналізу окремих локацій, планування їх модернізації, а також для формування маршрутів і партнерських конфігурацій у сфері винної рекреації. Перспективи подальших досліджень пов'язані з апробацією запропонованого підходу на конкретних об'єктах, уточненням системи індикаторів та розробленням інструментів порівняльного оцінювання винно-рекреаційних комплексів у різних регіонах.

Література

1. Зарічняк А. П., Островська Г. В. Винний туризм: дефініція, основні компоненти та особливості. *Грааль науки*. 2022. № 23. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.12.2022.03>.
2. Нездоймінов С. Г. Локальний кластер винного туризму як фактор територіального розвитку. *Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності* : зб. наук. праць. Одеса : ОНЕУ, 2021. С. 350–354.
3. Калина Т., Рудніченко Є. Сучасні засади розвитку еногастрономічного туризму в Одеській області. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 1. С. 386–391. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-61>.
4. Нагурна Н., Куриленко Ю. Дослідження ринку виноробства України, як інфраструктури для винного туризму. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2024. № 3(13). С. 101–105. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.3\(13\).2024.15](https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(13).2024.15).
5. Галасюк С. Сучасний стан інфраструктури винного туризму: досвід Молдови та України. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-122>.
6. Кожухівська Р. Б., Тимчук С. В. Безпекова діяльність у сфері туризму та рекреації в Україні: аналітичний огляд. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-43>.
7. Данчевська І. Р. Безпека туризму України в умовах воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. № 2(81). DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.2.24>.
8. Kudla N., Myronov Y. Methodology of Evaluating the Attractiveness of Wine Tourism Facilities in the Transcarpathian Region of Ukraine. *Polish Journal of Sport and Tourism*. 2020. Vol. 27, no. 2. P. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.2478/pjst-2020-0011>.
9. Брайко М. Г., Голубьонкова О. О. Маркетингові дослідження споживачів для проекту «винні шляхи Причорномор'я України». *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 24–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-03).
10. Liubchenko V., Kalenska V. Wine tourism in Ukraine: status and prospects. *Eximia Journal*. 2025. Vol. 14. P. 326–340. DOI: <https://doi.org/10.47577/eximia.v14i1.558>.
11. Любченко В. Винний туризм: поведінка споживача. *Development Service Industry Management*. 2025. № 3. С. 185–194. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11\(28\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11(28)).
12. Carlsen J. A Review of Global Wine Tourism Research. *Journal of Wine Research*. 2004. Vol. 15, no. 1. P. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.1080/0957126042000300281>

13. Getz D., Brown G. Critical success factors for wine tourism regions: a demand analysis. *Tourism Management*. 2006. Vol. 27, no. 1. P. 146–158. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.08.002>
14. Byrd E. T., Canziani B., Hsieh Y.-C., Debbage K., Sonmez S. Wine tourism: Motivating visitors through core and supplementary services. *Tourism Management*. 2016. Vol. 52. P. 19–29. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.06.009>
15. Tokar A., Emir O. Safety and security research in tourism: a bibliometric mapping. *European Journal of Tourism Research*. 2023. Vol. 34. Article 3402. DOI: <https://doi.org/10.54055/ejtr.v34i.2871>

Стаття надійшла 03.04.2026

Стаття прийнята до друку 17.04.2026

Доступно в мережі Internet 15.07.2026

Dobrianska N.

Doctor of Economics, Professor
Head Department of Tourism Business and Recreation
Odesa National University of Technology
Kanatna St. 112, Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: n.a.dobrianska@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0826-8840>

Krupitsa I.

Doctor of Economics, Professor
Department of Tourism Business and Recreation
Odesa National University of Technology
Kanatna St. 112, Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: krupichka@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1438-5039>

Lebedieva V.

Doctor of Economics, Professor
Department of Tourism Business and Recreation
Odesa National University of Technology
Kanatna St. 112, Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: veralebedeva@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8127-4860>

Sarkisian G.

Doctor of Economics, Professor
Department of Tourism Business and Recreation
Odesa National University of Technology
Kanatna St. 112, Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: anutasark@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7362-3637>

MODELING OF WINE RECREATION COMPLEXES AS TOURIST ATTRACTIONS WITH DUE REGARD TO SECURITY CONSTRAINTS AND INFRASTRUCTURAL OPPORTUNITIES: METHODOLOGICAL AND SCIENTIFIC RESEARCH

The article examines approaches to modelling recreational wine recreation complexes as tourist attractions, taking into account safety constraints and infrastructure opportunities. A modern wine location is interpreted not only as a place for tasting or selling products, but as a multi-component recreational space that combines natural and territorial resources, the winemaking process, gastronomic practices, excursions, event formats, service provision, logistics, safety and managerial coordination. The relevance of the study is determined by the uneven development of wine recreation in Ukraine, where some wineries have significant attraction potential but do not always possess sufficient infrastructural and safety capacity to form an integrated tourist product.

The purpose of the article is to develop a structural and functional model of a recreational wine recreation complex that makes it possible to combine the resource uniqueness of a wine location with the requirements of safe, comfortable and manageable visitors' stays. The study uses methods of theoretical generalisation, systematisation, structural and functional analysis, and modelling. It has been proposed to consider such a complex as a territorially and functionally organised system, the core of which is a winery, while the completeness of the recreational experience is ensured by service, transport, information, event-based, partnership, safety and infrastructure elements. The scientific novelty lies in substantiating a model that includes six interconnected subsystems: terroir, production and excursion, service and recreation, supporting infrastructure, safety, and management and analytical subsystems. It has been proved that their interaction ensures the transition from the fragmented development of a wine location to the formation of a full-fledged tourist attraction. It has been substantiated that safety constraints and infrastructure opportunities influence the spatial organisation of the object, the format of the tourist product, visitor reception scenarios and the choice of a partnership-based development model. The practical significance of the results lies in the possibility of using the proposed model for diagnosing wine locations, identifying infrastructural and safety deficits, modernization planning, forming wine routes, developing cluster configurations and conducting comparative assessment of recreational complexes.

Key words: wine recreation; recreational complex; wine tourism; tourist infrastructure; tourism safety; enogastronomic tourism.

References

1. Zarichniak, A. P., & Ostrovska, H. V. (2022). Vynnyi turizm: definitsiia, osnovni komponenty ta osoblyvosti. *Hraal nauky*, 23, 42–46. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.12.2022.03>
2. Nezdoimov, S. H. (2021). Lokalnyi klaster vynnoho turizmu yak faktor terytorialnoho rozvytku. In *Suchasni tendentsii rozvytku industrii hostynnosti* (pp. 350–354). Odesa National Economic University.
3. Kalyna, T., & Rudnichenko, Ye. (2024). Suchasni zasady rozvytku enohastronomichnoho turizmu v Odeskii oblasti. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 1, 386–391. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-61>
4. Nagurna, N., & Kurylenko, Yu. (2024). Doslidzhennia rynku vynorobstva Ukrainy, yak infrastruktury dlia vynnoho turizmu. *Innovatsii ta tekhnologii v sferi posluh i kharchuvannia*, 3(13), 101–105. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.3\(13\).2024.15](https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(13).2024.15)
5. Halasiuk, S. (2025). Suchasnyi stan infrastruktury vynnoho turizmu: dosvid Moldovy ta Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*, 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-122>
6. Kozhukhivska, R. B., & Tymchuk, S. V. (2023). Bezpekova diialnist u sferi turizmu ta rekreatsii v Ukraini: analitychnyi ohliad. *Ekonomika ta suspilstvo*, 53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-43>
7. Danchevska, I. R. (2022). Bezpeka turizmu Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, 2(81). <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.2.24>
8. Kudla, N., & Myronov, Y. (2020). Methodology of evaluating the attractiveness of wine tourism facilities in the Transcarpathian region of Ukraine. *Polish Journal of Sport and Tourism*, 27(2), 27–32. <https://doi.org/10.2478/pjst-2020-0011>
9. Braiko, M. H., & Holubonkova, O. O. (2022). Marketynhovi doslidzhennia spozhyvachiv dlia proiektu «vynni shliakhy Prychornomia Ukrainy». *Modern Economics*, 32(2022), 24–32. [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-03)
10. Liubchenko, V., & Kalenska, V. (2025). Wine tourism in Ukraine: Status and prospects. *Eximia Journal*, 14, 326–340. <https://doi.org/10.47577/eximia.v14i1.558>
11. Liubchenko, V. (2025). Vynnyi turizm: povedinka spozhyvacha. *Development Service Industry Management*, 3, 185–194. [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11\(28\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11(28))
12. Carlsen, J. (2004). A review of global wine tourism research. *Journal of Wine Research*, 15(1), 5–13. <https://doi.org/10.1080/0957126042000300281>
13. Getz, D., & Brown, G. (2006). Critical success factors for wine tourism regions: A demand analysis. *Tourism Management*, 27(1), 146–158. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.08.002>
14. Byrd E. T., Canziani B., Hsieh Y.-C., Debbage K., & Sonmez S (2016). Wine tourism: Motivating visitors through core and supplementary services. *Tourism Management*, 52, 19–29. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.06.009>
15. Toker, A., & Emir, O. (2023). Safety and security research in tourism: A bibliometric mapping. *European Journal of Tourism Research*, 34, 3402. <https://doi.org/10.54055/ejtr.v34i.2871>

Received 03 April 2026

Approved 17 April 2026

Available in Internet 15.07.2026

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Добрянська Н.А., Крупіца І.В., Лебедева В.В., Саркісян Г.О. Моделювання рекреаційних комплексів винної рекреації як туристичної атракції з урахуванням безпекових обмежень та інфраструктурних можливостей: методологічне та наукове дослідження // Економіка харчової промисловості. 2026. Т.18, вип. 2. С. 113-120. doi 10.15673/fie.v18i2.3583

Cite as APA style citation

Dobrianska, N., Krupitsa, I., Lebedieva, V. & Sarkisian, G. (2026). Modeling of wine recreation complexes as a tourist attraction with due regard to security constraints and infrastructure opportunities: methodological and scientific research. *Food Industry Economics*, 18(2), 113–120. doi 10.15673/fie.v18i2.3583